

Helnæs sogns
lokalhistoriske
arkiv

År's skrift

2003

Indhold:

Årets gang i arkivet

Dreng på Helnæs i trediveerne

Mindé om Poul Hansen

Barndomserindringer

Min sømandsuddannelse fortsat

Regnskab

Tak til alle der har bidraget med oplysninger om trediveerne til hæftet og til udstillingen.

H.A.+A.H.

Årsskriftet koster 15 kr.

Arkivet har åbent første lørdag i hver måned kl. 9.30 – 11.30 og efter aftale på tlf. 64771376

Årets gang i arkivet

Den 15. marts 2003 var der den årlige åben hus – dag. Vi havde ophængt spændende billeder fra arkivets gemmer. Arkivet serverede kaffe til de besøgende, og vi viste videofilmen fra Assens turistforening og naturfilmen fra TV 2. Der var ca. 30 på besøg.

Vi har heldigvis fået en del effekter til arkivet i løbet af året, og vi modtager gerne flere. Et par spændende ting skal nævnes: En gammel hjemmedøbefont fra Præstegården. Og fra Jørgen og Lis Boe har arkivet fået den flotte fortjenstmedalje, som organist Margrethe Boe fik for 52 års tjeneste i Helnæs Kirke. Den opbevares nu i brandboksen i arkivet.

Et par store billeder er afleveret til arkivet i Dreslette, da personerne derpå er fra deres egn. Helnæs har også modtaget ting fra andre arkiver.

Sidste år omtalte vi et teglværk, der har ligget ved Elmebjerg. Ester Nielsen fra Turup har oplyst, at det skyllede i vandet, da der var stormflod i 1872. Og hun har afleveret potteskår, der er fundet på stedet.

Hvis nogen ejer gamle postkort her fra Helnæs, er vi meget interesseret i at låne dem til affotografering.

A.H.

Kaj Madsen

Han var søn af mejeribestyrer Madsen,
Helnæs mejeri, han har skrevet nogle erindringer
på vers fra sin barndom i trediverne på Helnæs.
Arkivet har fået lov til at bruge versene
her i årsskriftet

Kaj Madsen gik militærvejen og blev
befalingsmand. Senere var han salgsleder
hos Plumrose, han er bosat i Risskov.

Dreng i trediverne på Helnæs

Mel.: Den gamle pavillon.....

Jeg er en af dem fra 23,
der lærte regne og lærte skry've
ved at gå hver anden dag i skole
med Ole Bole – og griffelkridt –
lidt oftere end før går tankerne til dem
og det, der var mit barndomshjem.
Jeg drømmer mig tilbage til det gamle mejeri
med sin lugt af surt og sødt,
til ostekarret med de mange sjove grejer i –
og til smørret gult og blødt,
hver lørdag blev maskinerne så flotte,
de klamme vægge fik lidt ”Prevenit”
og pudsecremen – den hed ”Wyandotte”
– det var bare vand og kridt!

Der var ikke langt at gå og køre
til Helnæshus eller til Langøre,
men det var vor lille, store verden
og sådan er den nok stadigvæk,
en gammeldags idyl – en grøn melodisk plet
præcis som Dannings Menuet.
Jeg drømmer mig tilbage til vor gamle Ford igen,
H – G – F og ”Ni – og – tyv’r”.
Jeg husker atmosfæren – hører lyden li’ som den,
da jeg så min første flyv’r ,
den kom med kram fra Bulldog- kataloget,
en pakke med en faldskærm til Emil.
Sku’ vi ”a’ by” - til Assens eller toget,
tog vi Alfreds rutebil.

Husker du de gamle skolestuer
med kakkelovn’ i og krummelurer,
legeplads med bom og rib for enden,
med pisserende og tremmedas,
imellem salmevers og hvad vi ellers sku’
vi spilled’ ”Effen eller U’ ” –
Jeg drømmer mig tilbage til det store frikvarter,
hvor vi byttede med kram,
min hønsegårds – grevmolgte, den var li’ så meget værd,
som lakrids og snogether,
men hvert år, når eksamenstid var inde,
så fik vi hele 25 ør !
for den ku’ vi få fire slikkepinde – is – og chokoladefrø’r !

Blandt de ting, jeg stadig går og ”hovser”
er mit matrostøj og ”Pludderbowser”-
- kvalmen, når vi røg kastanjepibe,
de første skibe – og rejenet,
som vi holdt imod et stråtag – altså når det gjalt
om ”at lyse” Grossenalk”!

Jeg drømmer mig tilbage til de glade drengeår,
hvor det hele kun var skæg,
med slæderne og skøjterne på Maen – eller når
der var fuldt af mågeæg,
vi spilled' fodbold med de gamle sokker,
som blot var stoppet ud med twist og blå.
” Gud nåde” ham, der legede med ”dækker” - i de glade drengeår.

Hvor mon alle gutterne er henne –
de fede koner og gamle svende -?
hvor er mejeristerne, der regner
- og Slagter'ns Ejner – og alle dem,
ja, både dem, der skre' - og navnlig dem, der ble'
- de fleste er nok gravet ne'--
Jeg drømmer mig tilbage til vor Skomar'- Lille..Laus,
til Hans Bran'kær, der var døv,
Las – Peter – Snabelstøvle – Lalle – Peter – Haps – goddaw,
og til Holger Hyllerøv,
til ”Væver-mur'i” -Fløjborg mæ' si' b-b-pismer'.
”Mads Hus” og ”Fridi” – Pi'erne fra Lindho'--
til ”Di'r'k” og Carlo- Træben, når der fest var
på den gamle Helnæs Kro.

Når jeg sidder her så længe efter
med det der lykkes - og spildte kræfter,
ser jeg, at mit lyse syn på livet,
der blev mig givet i drengeleg,
og som en gammel hund – mod nord ved Kattegat,
så kan det ikke undre, at
Jeg drømmer mig tilbage til en tid, der var engang,
til den gamle tumbleplads,
vel var det – skønt der kun er samlet sol i denne sang –
ikke bare tant og fjas,
men selv om jeg har fundet ting, der rimer,
så vrimler det med minder inden i os –
så jeg vil stadig tælle lyse timer,
- når jeg nu er fyldt de 80.

Mejeribestyrer på Helnæs

I 1929 skulle Helnæs mejeri have en ny bestyrer. Ansættelsesproceduren skulle foregå i Forsamlingshuset. Her stilled Laurits og Mathilde Madsen en søndag eftermiddag i marts. Laurits cyklede til Kirke Søby og lånte svigerfaderens bil, og sådan kom de standsmæssigt til møde med bestyrelsen. Her stod de så i deres bedste tøj. Laurits i sit mørke tøj med hvid knækflip og selvbinderslips. Mathilde i sin mørkeblå silkekjole med kalvekrøs med stofbelagte knapper på maven og ved håndleddene. Hendes flotte hvide tænder lyste som kontrast til hendes mørke, krusede hår, der helt tog glansen fra gemalens tynde kommunemanke.

Holger Hansen var formand for mejeriets bestyrelse. det var en yngre gårdejer, der havde været på højskole.....

Sådan indleder mejeristens Kaj sine erindringer.

Erindringer fra 1930erne

Søndagsskole

I Helnæs Forsamlingshuses lille stue var der søndagsskole hver anden søndag eftermiddag. Den blev ledet af malermester Jørgen Chr. Nielsen og hans kone Kirstine (Rasmussen), der blev sunget salmer, læst højt fra Biblen og sunget igen. Så var der en dukke, der nikkede med hovedet, når børnene lagde deres 2-øre i rillen.

Børnene sad på rad og række på stole, de mindste forrest. De store drenge kunne godt lave lidt sjov nede bagved.

Fru Rasmussen

På Stævnevej nr.18 (Per Stelsners hus) boede fru Henriette Rasmussen – enke efter Pastor Rasmussen. Hun havde trikotage-forretning med udstillingsvindue. Hun solgte bl. a. garn. Hun samlede unge piger og gav garn, så de kunne strikke handsker, strømper og muffediser. De færdige arbejder blev sendt til Finland, da der var krig i 1930-erne.

Min sømandsuddannelse.

Hermed 3. die afsnit af Kaptajn Niels Larsens erindringer: I oktober 1899 mønstrede jeg som letmatros i 3mst. skonnertbrig "Maracaibo" af Fanø, der var lastet med stykgods til Pernambuco (nu Recife) i Brasilien. Herfra i ballast "til Maracaibo" i Venezuela, hvor der lastedes træ (Boxwood) til "le Havre" i Frankrig. – I nærheden af Vestindien blev skibet overrasket af en cyklon, der blæste flere af sejlene bort og lavede en del ravage på skibet. – I Nordatlanten, på den første hjemrejse fra Sydamerika, førte en vestlig storm os mod den "Engelske Kanal", og her ved kanalens munding så man et syn, man aldrig glemmer, og som ingen nogensinde får at se mere. Ved dawningen var vejret klaret op, og man så da ca. 20 store sejlskibe stævne kanalen ind for fulde sejl fra alle verdens egne. – Et imponerende og pragtfuldt syn. –

Efter udlosningen i "le Havre" afgik vi til "Cardiff" for at laste briketter til "Maracaibo", hvor der lastedes "Divi divi" (bælge, der anvendes til farvning i garverierne) til Hamborg. – Lastningen ved "Maracaibo" foregik på den måde, at skibet sejlede rundt til de forskellige småpladser i den store "Maracaibobugt", hvor lasten bragtes ud til skibet i kanoer og småbåde. –

Efter ankomsten til Hamborg i begyndelsen af december 1900 blev hele besætningen afmønstret, og hver især rejste hjem for at holde jul. – Inden afrejsen fra Hamborg købte jeg et sæt tøj, men fik desværre ikke tid til at prøve. Min hensigt var så at skifte tøj undervejs i postbåden Kiel – Korsør.

Det viste sig nu, at benklæderne var 10 cm. for korte, så jeg så mig nødsaget til at møde op hjemme i mine gamle tildels lasede bukser. Fra samme rejse hjembragte jeg en del savfisketænder - hajrygge - hajgebis - bæltedyr - og skildpaddeskjolde m. m. hvoraf det meste foræredes til sognets (Helnæs) skole

Niels Larsens erindringer fortsætter i næste nummer.

Udpluk af Kaptajn Niels Larsens optegnelser:

1934

10/2 En voldsom storm har raset over landet. Ved Langøre skylledes flere hundrede læs grus bort fra vejbanen og ødelagde vejen på en lang strækning. – Nogle steder er klinerne ved Helnæs styrtet i havet 10 – 20 alen ind i pløjemarkerne.

17/2 Ved den 36' fynske mejeriudstilling i Odense fik mejeribestyrer Madsen, Helnæs mejeri, 10,7 point for smør. (hædrende omtale).

27/11 "Fynsk Hjemstavnsforening" i København har afholdt generalforsamling. – Forfatteren Morten Korch valgtes til formand. De øvrige bestyrelsesmedlemmer blev: Direktør Andersen fra Holevad, Forf. politiass. Kjongsdal fra Kjøng, Kpt. Larsen fra Helnæs og overlærer Boas fra Ærø.

1935

8/1 Fra Ringe meddeles, at den første kunstigt befrugtede ko får en kalv. – Det sker hos dyrlæge Møller "Lille Hovgård".

28/11 I morges, da fiskehandler H. E. Krog, Helnæs i sin "Ford", en ældre årgang, ville køre til stranden, opdagede han, at der var ild i vognen. – Om slukning kunne der ikke være tale, idet benzintanken sprang læk, og benzinen løb ud på jorden. – I løbet af få øjeblikke var der kun jernskelettet af vognen tilbage.

Årsregnskab2003

	Indtægt	Udgift
Kassebeholdning 1/1 2003	346,54	
Computer		6243,75
Kursusafgift		200.00
S.L.A.Fyn		112.00
Annonce åbent hus		150,75
Istk. CD folket.		222.00
Kopipapir		99.00
Indsat i sparekassen		3000.00
clips+limstift		29.70
1 stk. båretbuket		75.00
renter på ch.konto		7.40
Hævet på check	6243.75	
" " åbent hus	150.75	
Solgt årsskr. + hæfter	260.00	
Hævet i Sparek.	200.00	
Assens Kommune	3000.00	
Solgt 4 "Carlos bog"	160.00	
Renter	7.40	
<u>Hævet på check</u>	<u>500.00</u>	<u>500.00</u>
<u>I alt</u>	<u>10868.44</u>	<u>10639.60</u>
Kassebeholdning 31/1 2 2003		228.75
Balance	10868.44	10868.44
Indestående i Amtssparekassen.....		4946.51kr

Minde om Poul Hansen

Vi har desværre mistet en flittig medarbejder i arkivet.

Poul Hansen, der døde i november 2003, har været aktiv i arkivet siden det startede i 1983. Vi vil savne Poul, og vi skylder ham stor tak for hans indsats.

Poul Hansen svarer på spørgsmål i arkivet. Gæsten er Niels Kildegård. (søn af Poul Kildegård).

Dette årsskrift handler mest om 30'erne.
Tak til de øvrige arkiver i Assens Kommune
for godt samarbejde omkring dette emne.

Anne Hansen